

EXAMENTRAINING VMBO-TL NEDERLANDS

2024 (Nieuw programma)

Gert P. Broekema

L & M
educatief

© Uitgeverij L & M Educatief - Zeist, 2023

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door middel van fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitleen en/of verhuur met het oogmerk economisch of commercieel voordeel te behalen, is verboden, tenzij hiervoor voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever is verkregen.

Internet heeft een rol gespeeld bij de samenstelling van deze uitgave. Wij hebben daarbij getracht alleen gebruik te maken van rechtenvrij materiaal. Mocht u desondanks van mening zijn dat inbreuk is gemaakt op bij u berustende rechten, dan verzoeken wij u hierover contact met ons op te nemen binnen zes maanden na verschijning van deze uitgave.

Contactgegevens: Uitgeverij L & M Educatief, Slotlaan 210-C, 3701 GT Zeist (redactie), Slotlaan 201, 3701 GD Zeist; e-mailadres: info@examentrainingen.nl; website: www.examentrainingen.nl

Examentraining Vmbo-tl Nederlands 2024

INHOUD	pagina
Woord vooraf	5

Basiskennis

1	Je moet vragen bij een tekst kunnen beantwoorden	7
§ 1	Hoe wordt het onderwerp van de tekst ingeleid?	7
§ 2	Welk kopje geeft het beste de inhoud van een paar alinea's weer?	10
§ 3	Wat is het verband tussen alinea's?	11
§ 4	Wat is de kernzin van een alinea en wat het onderwerp en de hoofdgedachte van de tekst?	16
§ 5	Wat zijn de feiten? Wat zijn de meningen?	20
§ 6	Wat is het voornaamste doel van de schrijver met deze tekst?	22
§ 7	Wat is jouw aanpak van de meerkeuzevragen?	25
§ 8	Je moet het antwoord kunnen citeren	28
§ 9	Je moet vragen over een advertentie kunnen beantwoorden	30
2	Je moet een samenvatting van een tekst kunnen maken	32
3	Je moet een brief en een artikel kunnen schrijven	43
§ 1	De vorm van de zakelijke brief	43
§ 2	De inhoud van de zakelijke brief	44
§ 3	Een artikel schrijven	52
4	Andere schrijfopdrachten	55
§ 1	Een ingezonden stuk schrijven	55
§ 2	Een enquête maken en afnemen	57
§ 3	Een affiche maken	60
§ 4	Een zakelijke e-mail schrijven	62
	Antwoorden basiskennis	66

Examens

Eindexamen vmbo-tl 2021 (Nieuw programma)	84
Herexamen vmbo-tl 2021 (Nieuw programma)	113
Eindexamen vmbo-tl 2022 (Nieuw programma)	140
Herexamen vmbo-tl 2022 (Nieuw programma)	167
Eindexamen vmbo-tl 2023 (Nieuw programma)	194
Herexamen vmbo-tl 2023 (Nieuw programma)	218
Z..o.z.	

Uitwerkingen

Uitwerkingen Eindexamen vmbo-tl 2021	241
Uitwerkingen Herexamen vmbo-tl 2021	258
Uitwerkingen Eindexamen vmbo-tl 2022	273
Uitwerkingen Herexamen vmbo-tl 2022	291
Scoresleutels	307

Woord vooraf

Deze examentraining is bestemd voor leerlingen die zich voorbereiden op het examen Nederlands vmbo voor de theoretische en gemengde leerweg. De opzet is zo gekozen dat zij examenvragen en -opdrachten zelfstandig kunnen uitwerken en hun prestaties zelf kunnen beoordelen. U kunt er ook voor kiezen enkele examens klassikaal te behandelen. Een dergelijke klassikale behandeling is volgens mij ook aan te bevelen: je hoort waar leerlingen in de fout gaan en je kunt sneller op fouten ingaan door direct vragen te stellen.

De kern van dit boek bestaat uit vier *complete eind- en herexamens* met uitwerkingen en woordenlijsten ('woordkennis'). De werkbladen (antwoordbijlagen) die aan het eind van elk examen zijn opgenomen, maken het mogelijk om het boek als werkboek te gebruiken. De uitwerkingen achter in het boek zijn stap-voor-stap opgebouwd en geven niet alleen het goede antwoord, maar lichten ook toe waarom een antwoord goed of fout is. Bij de samenvattings- en schrijfopdrachten krijgt de leerling al doende stapsgewijs inzicht in hoe hij/zij een goede samenvatting kan maken of een brief, artikel of e-mail kan schrijven.

Nieuw examenprogramma

Met ingang van 2021 is het vmbo-examen Nederlands gewijzigd. Hierbij is de samenvatting (voorheen tekst 2) vervangen door verschillende samenvattingsopdrachten. Voor een optimale voorbereiding hebben we in deze training alleen eind- en herexamens opgenomen die volgens het nieuwe programma zijn afgenomen, voorzien van woordkennis en uitwerkingen. Ook de theorie in de training is aangepast.

Als u over meer oefenmateriaal wilt beschikken, bestel dan ook de vorige editie van deze training: 'Examentraining Vmbo-tl Nederlands 2023' (ISBN 978-90-5489-445-2).

Deze bundel bevat onder andere twee complete voorbeeldexamens nieuwe stijl, inclusief uitwerkingen. Achtergrondinformatie over het nieuwe examenprogramma vindt u in de Syllabus 2021 op: examenblad.nl/examen/nederlands-vmbo-gl-en-tl/2021.

Voor het maken van examens is voldoende woordkennis van het grootste belang. De rubriek *woordkennis*, waarbij de woorden ook vooraf bestudeerd kunnen worden, voorziet in een groeiende behoefte om taal zoals die dagelijks door de media wordt gebruikt met eenvoudige omschrijvingen toegankelijker te maken en er zo voor te zorgen dat leerlingen woorden leren herkennen en hanteren.

Bij de eind- en herexamens van 2023 ontbreken woordenlijsten en uitwerkingen.

Dat maakt deze examens met name geschikt voor klassikale behandeling en toetsing.

Aan de hand van de scoresleutels achter in deze training kunnen leerlingen aflezen welk cijfer ze voor een examen hebben behaald bij een bepaald puntenaantal.

Een heel belangrijk onderdeel van het boek is de *theorie* ('basiskennis'). Hierin staat kort en bondig alles wat aan kennis nodig is om het examen goed te kunnen maken. Daartoe is de leerstof ingedeeld in vier overzichtelijke hoofdstukken met paragrafen.

Na elke paragraaf van de basiscursus volgen oefeningen, zodat de leerlingen hun kennis meteen kunnen toepassen, waarna klassikale bespreking kan volgen.

In het hoofdstuk 'Andere schrijfoopdrachten' worden het ingezonden stuk, de enquête, een affiche en zakelijke e-mail besproken en geoefend.

Bij de theorie wordt vanzelfsprekend ook uitvoerig aandacht besteed aan de nieuwe samenvattingsopdrachten die nu deel uitmaken van het vmbo-examen.

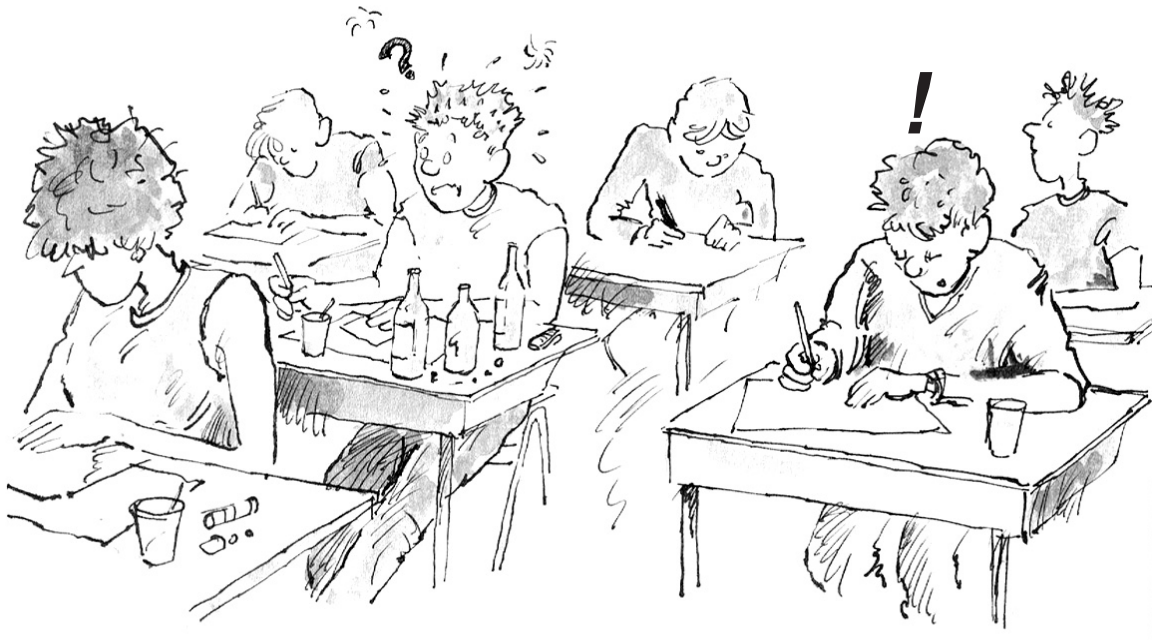
We wensen u en uw leerlingen veel succes bij de voorbereiding op het examen.

En heeft u reacties, tips of vragen met betrekking tot dit boek, dan horen wij dat graag.

U kunt ze mailen naar: info@examentrainingen.nl.

Een woord van dank gaat ten slotte uit naar tekenleraar ('plaatjesmaker') Hans Huisjes voor zijn toepasselijke illustraties.

Zeist, september 2023,
Gert P. Broekema, auteur

Basiskennis

Wat moet je eigenlijk doen bij het vmbo-examen Nederlands? Je krijgt een paar teksten, met vragen die je moet beantwoorden. Je krijgt ook een advertentie met een afbeelding en een enkele vragen erover. Daarnaast moet je een stukje tekst kunnen samenvatten. Tot slot moet je een artikel, een e-mail of een brief schrijven.

Centraal staan hierbij twee vragen: *Wat moet je kunnen? En wat moet je weten?*

We geven antwoord op deze vragen in de vier hoofdstukken:

- 1) **Je moet vragen bij een tekst kunnen beantwoorden.**
- 2) **Je moet een samenvatting van een tekst kunnen maken.**
- 3) **Je moet een artikel of een brief kunnen schrijven.**
- 4) **Andere schrijfp opdrachten.**

Hoofdstuk 1 Je moet vragen bij een tekst kunnen beantwoorden

Welke teksten krijg je? Welke vragen krijg je? Dat weten we natuurlijk niet. Maar wat we wel weten, is welke soort vragen er vaak gesteld worden. In de volgende paragrafen behandelen we een zestal soorten!

§ 1 Hoe wordt het onderwerp van de tekst ingeleid?

Een van de eerste vragen die je vaak krijgt, is:
Hoe leidt de schrijver het onderwerp van de tekst in?

Een voorbeeld van deze vraag:

- 1 Hoe wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?
- A** door de belangrijkste aspecten van het onderwerp te noemen.
- B** door duidelijk te maken hoe het artikel opgebouwd is.
- C** door een bekende deskundige aan de lezers voor te stellen.
- D** door een eerder artikel van de schrijver samen te vatten.

Aanpak

Er is meestal een aantal mogelijkheden waar je uit kunt kiezen. Welke kies je?

Je zoekt eerst de **kernwoorden** in de genoemde antwoorden op.

Bij A is dat: de belangrijkste aspecten van het onderwerp.

Bij B is dat: de opbouw van het artikel.

Bij C is dat: een bekende deskundige.

Bij D is dat: een samenvatting van een eerder artikel van de schrijver.

► Opdracht 1.1

Probeer nu zelf eens de *kernwoorden* op te zoeken bij deze vraag:
Hoe wordt de tekst in alinea 1 ingeleid?

- A door de aanleiding voor het schrijven van dit artikel te noemen.
- B door de mening van een deskundige weer te geven.
- C door de indeling van de tekst in alinea's aan te duiden.
- D door het onderwerp van dit artikel te beschrijven.

- Noteer de kernwoorden die je hebt gevonden bij A tot en met D.
Je moet ook precies weten wat die kernwoorden betekenen.
 - 1) Wat is bijvoorbeeld een *aanleiding*?
 - 2) Hoe weet je zeker dat je met een *mening* te maken hebt en niet met feiten?
- Als je een van de kernwoorden herkent in alinea 1 (en de andere kernwoorden staan er niet in), dan heb je het juiste antwoord gevonden.

► Opdracht 1.2

Lees alinea 1 van de tekst *Hersenenwerk*:

- (1) Pech voor diegenen die altijd maar roepen dat ze er niets aan kunnen doen, omdat ze nu eenmaal zo zijn. Ze kunnen er wél wat aan doen. Kun je niet pianospelen wegens gebrek aan talent? Daar is wat aan te doen. Je moet gewoon je hersenen veranderen. Kan dat? 'Ja', zegt psycholoog Margriet Sitskoorn. Zij schreef het boek *Het maakbare brein*, met als hoopgevende ondertitel: 'Gebruik je hersens en word wie je wilt zijn'. Ik sprak met haar en stelde haar enkele vragen.

Beantwoord de volgende vraag:

- 1 Op welke manier wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?
- A door de aanleiding te noemen voor het schrijven van de tekst.
 - B door de mening van de schrijfster Monique Kitze over het boek weer te geven.
 - C door uit te leggen voor wie de tekst bedoeld is.
 - D door vooraf een volledige samenvatting van de tekst te geven.
- Jouw antwoord is:

Let op: Soms wordt deze eerste vraag iets anders gesteld. Dan wordt er gevraagd naar de *functie* van de eerste alinea. *Functie* betekent hier 'taak'.

Een voorbeeld van zo'n vraag:

- 2 De eerste alinea van een tekst kan onder meer de volgende functies hebben:
- 1) het vooraf geven van een samenvatting.
 - 2) de aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst.
 - 3) het introduceren van een deskundige.
 - 4) enkele belangrijke vragen stellen over het onderwerp.
- Welke van de bovenstaande functies zijn van toepassing op alinea 1?

Aanpak

Je werkt hier op dezelfde manier. Je zoekt gewoon weer de kernwoorden in de genoemde antwoorden op. De kernwoorden zijn hier: *een samenvatting, de aanleiding, een deskundige, enkele belangrijke vragen.*

- Je kijkt daarna welk kernwoord de belangrijkste rol speelt in de eerste alinea.

Let op: Deze vraag kan ook op een nog andere manier gesteld worden. De vraag luidt dan: Hoe wordt de aandacht van de lezer getrokken?

Een voorbeeld van zo'n vraag:

- 3** Op welke manier probeert de schrijfster in de eerste alinea de aandacht van de lezer te trekken?
- A** Ze geeft haar eigen mening over het behandelde probleem.
B Ze noemt een aantal kanten van het onderwerp van de tekst.
C Ze vermeldt de aanleiding voor het schrijven van dit artikel.
D Ze zet de belangrijkste conclusie van haar artikel voorop.

Aanpak

Je werkt hier weer op dezelfde manier. Je gaat op zoek naar de kernwoorden in de genoemde antwoorden. De kernwoorden zijn hier: *de mening van de schrijfster, een aantal kanten van het onderwerp, de aanleiding, de belangrijkste conclusie.*

- Je kijkt daarna welk kernwoord de belangrijkste rol speelt in de eerste alinea.

Deze aanpak gebruik je natuurlijk ook voor een vraag over de laatste alinea.

Een voorbeeld van een vraag over de laatste alinea:

- 4** De laatste alinea van een tekst kan de volgende functies hebben:
- 1) een nieuwe deskundige voorstellen.
 - 2) een advies geven.
 - 3) een waarschuwing uitspreken.
 - 4) een oordeel over deskundigen geven.
- Wat is de belangrijkste functie van de laatste alinea van deze tekst?

Aanpak

Je werkt hier ook op dezelfde manier. Je gaat op zoek naar de kernwoorden in de genoemde antwoorden. De kernwoorden zijn hier: *een nieuwe deskundige, een advies, een waarschuwing, een oordeel over deskundigen.*

- Je kijkt goed welk kernwoord de belangrijkste rol speelt in de laatste alinea.

Antwoorden basiskennis

Hoofdstuk 1 Je moet vragen bij een tekst kunnen beantwoorden

§ 1 Antwoorden

Opdracht 1.1

Kernwoorden zijn:

- 1) de aanleiding;
- 2) de mening van een deskundige;
- 3) de indeling in alinea's;
- 4) het onderwerp van dit artikel.

Opdracht 1.2

A door de aanleiding te noemen voor het schrijven van de tekst.

§ 2 Antwoorden

Opdracht 2.1

A Klimaat trekt toeristen.

Opdracht 2.2

B Kenmerken helden.

Toelichting: Het woord *kenmerken* (of *eigenschappen*) wordt in bijna elke zin genoemd.

§ 3 Antwoorden

Opdracht 3.1

A Alinea 5 en 6 vormen samen een opsomming.

- Het signaalwoord is *Verder*.

Opdracht 3.2

B Alinea 8 geeft een voorbeeld bij wat in alinea 7 staat.

Toelichting: Mozart is hier immers een voorbeeld van een van de beste violisten.

Opdracht 3.3

- Alinea 5 gaat over vraag en opzet van het onderzoek.
- Alinea 6 gaat over vraag en opzet van het onderwerp.
- Alinea 7 gaat over opdrachten van het onderzoek.

D Alinea 8 noemt het resultaat van het onderzoek uit de alinea's 5, 6 en 7.

Tekst 1

Moet de smartphone ook in Nederlandse scholen worden verboden?

- (1) De Franse overheid heeft vanaf deze maand het gebruik van smartphones op basisscholen en collèges (een middenschool voor 5 leerlingen tot vijftien jaar) verboden. De apparaten zouden de aandacht van scholieren te veel afleiden. Zou zo'n verbod in Nederland ook een goed idee zijn?
- 10 (2) Het is een van de speerpunten van het beleid van de Franse onderwijsminister Jean-Michel Blanquer: smartphones in schoolgebouwen zijn voortaan uit den boze. 15 De apparaten leiden volgens hem de aandacht van de tieners af en frustreren daarmee het opdoen van kennis, het primaire doel voor kinderen op school.
- 20 (3) In Nederland kan zo'n regel niet door de overheid worden opgelegd; het schoolsysteem is hier minder gereguleerd dan in Frankrijk. Nederlandse scholen mogen zelf 25 bepalen of het gebruik van smartphones op school verboden wordt. Cijfers over hoeveel van de ruim zeshonderd scholen dit verbieden, zijn niet voorhanden.
- 30 (4) Hoogleraar onderwijspsychologie Paul Kirschner van de Open Universiteit laat er geen twijfel over bestaan: een smartphone, tablet of laptop in de klas leidt af. "Mensen 35 kunnen niet multitasken", stelt hij. "We hebben maar één stel hersens. We zijn geen computer met twee of vier of acht verwerkingseenheden. Het maakt daarbij niet uit wat voor 40 geslacht of leeftijd iemand heeft. Als jij met mij praat én tegelijkertijd een e-mail leest, dan neem je niet op wat ik zeg. Dit geldt voor 99,8 procent van alle mensen op de hele wereld."
- 45 (5) Deze redenering gaat trouwens niet op als een van de twee activiteiten een automatisme is, zoals strijken, wandelen of eten. "Maar zodra je over een handeling moet 50 gaan nadenken, dan kun je een van de twee taken die je probeert te doen niet meer adequaat uitvoeren."
- (6) Kirschner is zelf heel resoluut in het verbieden van smartphones en 55 laptops tijdens zijn colleges. "Als je in mijn klas zit, kom je om naar mij te luisteren en niet om interactie te hebben met andere mensen op een andere plek. Bovendien leid je met 60 een flikkerend schermpje ook je buurman of buurvrouw af. Dat is bijna net zo irritant als ongewenst gedwongen worden om mee te roken."
- (7) Als het aan de hoogleraar ligt, 65 dan houden alle scholen hun rug recht en voeren per direct een smartphoneverbod in. "Kinderen, maar ook volwassenen kunnen alle piepjes en pushberichten moeilijk of 70 zelfs niet negeren. Zij voelen zich gedwongen om ernaar te kijken", legt hij uit. "Dat moet je zeker bij tieners niet gaan stimuleren. Je legt ook geen spuit heroïne voor een junk 75 neer."

(8) Ook cijfers van de overheid bevestigen dit beeld. Uit een groot, representatief onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies bleek
80 eind vorig jaar dat smartphones in de klas leiden tot lagere cijfers en verminderde taal- en leesvaardigheid bij scholieren op de middelbare school. Vrijwel alle Nederlandse
85 docenten vinden dat hun leerlingen onder schooltijd te veel tijd op sociale media doorbrengen.

(9) De stichting Kennisnet is gespecialiseerd in de relatie tussen
90 onderwijs en moderne technologie. “Ik zie dat scholen er de afgelopen drie jaar steeds beter mee omgaan”, stelt Remco Pijpers, specialist jeugd en media. “Het is belangrijk dat er
95 binnen scholen over wordt gepraat door de directie en docenten én dat er één lijn wordt getrokken. Het werkt niet als er maar één of twee docenten zijn die mobieltjes in het
100 lokaal verbieden.”

(10) Nederlandse scholen proberen een balans te vinden tussen de voor- en nadelen van smartphones, merkt hij. “Nieuwe technologieën bieden
105 ook veel voordelen: denk aan het snel doorgeven van lesstof of roosterwijzigingen. Bovendien moet je kinderen ook klaarstomen voor een samenleving waarin ICT-toepas-
110 singen niet meer weg te denken zijn.”

(11) Hij hoort veel verhalen van docenten die soms wat moedeloos worden van de strijd tegen de oprukkende smartphones. “Tegen het
115 leger van verslavingsexperts in Silicon Valley valt eigenlijk niet op te boksen”, stelt Pijpers. “Docenten zijn opgeleid om les te geven, om kinderen te boeien. Maar het is een
120 zeer ongelijke strijd als je het moet opnemen tegen een apparaat dat zo onvoorstelbaar veel niet te negeren

impulsen afgeeft.”

(12) Sommige docenten nemen het
125 leren focussen tegenwoordig op in hun lesstof, omdat kinderen dat door hun verslaving aan piepjes en appjes amper meer kunnen. “Maar dit soort grote kwesties kun je niet alleen op
130 het bord van de docenten leggen. De basis van verantwoord smartphone-gebruik moet eigenlijk door de ouders worden bijgebracht. Zij beslissen in principe ook wanneer
135 een kind zijn of haar eerste smartphone of tablet krijgt.”

(13) Veel ouders worstelen met deze kwesties, beaamt orthopedagoog¹⁾ Riemke Groeneveld. “Ze hebben er
140 een extra opvoedende taak bij gekregen, eentje waar zij zelf als kind geen enkele ervaring mee hebben opgedaan”, stelt ze. “Dat leidt continu tot nieuwe vragen: hoe neem je
145 smartphones mee in de opvoeding? Hoe praat je erover met je kind, hoe ga je ermee om als regels worden overtreden?”

(14) Zoals bij elk onderwerp is het
150 vooral van groot belang om eerlijk met kinderen te blijven communiceren, stelt Groeneveld. “En stel duidelijke regels op die je kunt toetsen. Dat biedt kinderen een handvat om te
155 leren hoe ze met moderne apparatuur moeten omgaan. Bespreek of de smartphone tijdens de uren dat huiswerk wordt gemaakt, weggelegd kan worden. En probeer als de kinderen
160 jong zijn altijd een vorm van toezicht te houden op wat zij precies doen op hun laptop of smartphone. Leg ook uit waarom je dat wilt doen, maak inzichtelijk waarom die regels er zijn.
165 En wellicht het belangrijkste: geef zelf het goede voorbeeld en zit ook niet de hele avond op het schermje te turen.”

noot 1 orthopedagoog: opvoedkundige gespecialiseerd in kinderproblematiek

- 1p 1 Op welke **twee** manieren introduceert de schrijver het onderwerp van de tekst in de alinea's 1 en 2? Kruis de juiste antwoorden aan in de tabel in de uitwerkbijlage.
- 1p 2 "De apparaten leiden volgens hem de aandacht van de tieners af en frustreren daarmee het opdoen van kennis (...)" (regels 15-18)
Van welk verband is er sprake in deze zin?
A middel - doel
B oorzaak - gevolg
C opsomming
D uitspraak - toelichting
- 1p 3 Welk verband is er tussen de alinea's 1 en 2 enerzijds en alinea 3 anderzijds?
A Alinea 3 geeft een uitleg bij de informatie uit de alinea's 1 en 2.
B Alinea 3 geeft een voorbeeld bij de informatie uit de alinea's 1 en 2.
C Alinea 3 vormt een opsomming met de informatie uit de alinea's 1 en 2.
D Alinea 3 vormt een tegenstelling bij de informatie uit de alinea's 1 en 2.
- 1p 4 Volgens Paul Kirschner kunnen mensen niet multitasken (alinea's 4 en 5). Toch blijkt dit niet voor alle situaties te gelden.
→ Leg uit wanneer mensen niet kunnen multitasken en wanneer wél.
Gebruik maximaal 40 woorden en noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 5 In alinea 6 staat dat Paul Kirschner smartphones en laptops tijdens zijn colleges verbiedt.
→ Vat de argumenten die hij hiervoor geeft samen in maximaal 20 woorden. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 6 Wat is de functie van alinea 8?
Alinea 8
A licht de mening van Kirschner toe.
B nuanceert de mening van Kirschner.
C onderschrijft de mening van Kirschner.
D weerlegt de mening van Kirschner.

- 1p 7 De alinea's 9 tot en met 12 hebben een gezamenlijk deelonderwerp. Welk deelonderwerp is dat?
- A nadelen van het gebruiken van smartphones op school
 - B nieuwe technologieën op school dankzij smartphones
 - C ongelijke strijd voor docenten tegen smartphones
 - D zoeken naar evenwichtig gebruik van smartphones op school
- 1p 8 In alinea 12 staat dat kinderen verslaafd zijn aan piepjes en appjes.
→ Citeer de **twee** opeenvolgende zinnen uit alinea 5, 6 of 7 waarin dezelfde boodschap staat.
- 1p 9 “De basis van verantwoord smartphonegebruik moet eigenlijk door de ouders worden bijgebracht.” (regels 130-133)
Veel ouders vinden dit moeilijk.
→ Citeer de zin uit alinea 12 of alinea 13 waarin staat waarom ouders dit moeilijk vinden.
- 1p 10 Wat is het verband tussen alinea 13 en alinea 14?
Alinea 14
- A gaat verder in op de vragen in alinea 13.
 - B geeft een gevolg van het gestelde in alinea 13.
 - C voegt nieuwe elementen toe aan de informatie in alinea 13.
 - D vormt samen met alinea 13 een tegenstelling bij alinea 12.
- 1p 11 Wat is de functie van het slot van de tekst (alinea's 13 en 14)?
Het slot
- A bevat een advies.
 - B geeft een samenvatting.
 - C trekt een conclusie.
 - D uit een toekomstverwachting.
- 1p 12 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A lezers informeren over de redenen om een smartphoneverbod op scholen in te voeren
 - B lezers informeren over het belang van verstandig met de smartphone leren omgaan
 - C lezers overtuigen dat scholen in Nederland een smartphoneverbod moeten invoeren
 - D lezers overtuigen om minder vaak de smartphone te gebruiken in het bijzijn van kinderen

- 1p 13 Welke zin geeft het best de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A Nederland moet, net als Frankrijk, een smartphoneverbod op scholen invoeren, omdat de schoolcijfers en -prestaties achteruitgaan.
 - B Smartphonegebruik op scholen zorgt voor lagere cijfers en prestaties, maar er kan in Nederland geen landelijk smartphoneverbod op school ingevoerd worden.
 - C Verantwoord smartphonegebruik aanleren is belangrijk, onder andere omdat de cijfers en prestaties op school achteruitgaan.
 - D Verantwoord smartphonegebruik aanleren is puur een taak voor ouders, ook al vinden veel ouders dit erg lastig.

Woordkennis tekst 1

Intro en discussie

Gebruiken jullie je mobieltjes in de klas? Vind je dat je mobieltje vaak je aandacht voor de les afleidt? Mis je wel eens de uitleg omdat je met je smartphone bezig was? Maak je je opdrachten in de les ook wel eens niet, omdat je mobiele telefoon wel heel erg verslavend is? Discussie: Is je mobieltje aan het begin van de les inleveren wel of geen goede oplossing?

alinea

2	het speerpunt uit den boze frustreren primair	iets dat erg belangrijk wordt gevonden (de speerpunten van het beleid) zeer ongewenst; (hier:) verboden (hier:) belemmeren wat op de eerste plaats komt, het belangrijkste
3	reguleren voorhanden	voorschrijven, in de wet vastleggen beschikbaar
4	multitasken de verwerkingseenheid	verschillende dingen/taken tegelijk doen de besturingseenheid, de processor
5	niet opgaan het automatisme	niet kloppen, onjuist zijn wat je kunt doen zonder er (veel) bij na te denken
6	adequaat resoluut het college	op de juiste manier, goed, passend zonder te aarzelen, beslist, vastberaden (hier:) de les van een hoogleraar aan een universiteit of hogeschool
7	het pushbericht stimuleren	het korte bericht dat op je smartphone verschijnt om je op iets te attenderen aanmoedigen, bevorderen

8	representatief	wat een goede indruk geeft van het geheel, kenmerkend, typerend
9	één lijn trekken	eensgezind samenwerken, iets op dezelfde manier aanpakken
10	de technologie de ICT	de toegepaste techniek, de toepassing van de wetenschap in de techniek de informatie- en communicatie-technologie, de digitale techniek/kennis
11	de expert de impuls	de deskundige (hier op het gebied van verslaving) de prikkel, de stimulans; (hier:) wat je aandacht opeist, zoals bliepjes
12	focussen amper	je aandacht op iets richten, concentreren nauwelijks, bijna niet
13	(ergens mee) worstelen continu	(hier:) met veel inspanning proberen iets voor elkaar te krijgen voortdurend, doorlopend
14	communiceren een handvat bieden inzichtelijk maken	met elkaar praten, een gesprek voeren houvast bieden, iets waaraan je je kunt vasthouden, wat je helpt duidelijk/begrijpelijk maken

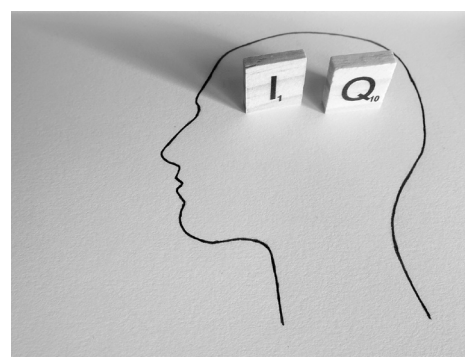
Tekst 2

We worden slimmer, maar niet per se wijzer

(1) Als we de uitslagen van IQ-testen mogen geloven, dan worden we steeds slimmer. Maar hoe komt dat? En zijn we ook écht intelligenter dan vroeger?

(2) Zo'n 35 jaar geleden belandde een flinke stapel intelligentietest-scores uit Nederland op het bureau van James Flynn. Bij het doorspitten van de gegevens stuitte de Nieuw-Zeelandse filosoof op iets interessants. De Nederlandse 18-jarigen uit de jaren 50 scoorden veel lager dan hun leeftijdsgenoten in de jaren 80. Het verschil bleek maar liefst 20 IQ-punten.

(3) Flynn werd nieuwsgierig en breidde zijn onderzoek uit. Hij onderzocht

de testresultaten van een twintigtal andere landen en ontdekte dat het gemiddelde intelligentiequotiënt (IQ) sinds het begin van de 20ste eeuw elk decennium met drie punten was toegenomen. De ontdekking kwam bekend te staan als het Flynn-effect.

Uitwerkingen tekst 1

1 *Maximaal 1 punt*

Op welke twee manieren introduceert de schrijver het onderwerp van de tekst in de alinea's 1 en 2? Kruis de juiste antwoorden aan in de tabel in de uitwerkbijlage.

Aanpak: Je antwoord bestaat uit twee delen.

- 1) Bij een aanleiding zoek je een gebeurtenis op naar aanleiding waarvan de schrijver het artikel schrijft. Dat is hier het verbod van de Franse overheid deze maand: geen mobieltjes op school. Lees regels 1-5: 'De Franse overheid heeft vanaf deze maand het gebruik van smartphones op basisscholen en *collèges* verboden.' (Een *collège* is een middenschool voor leerlingen tot vijftien jaar.)
- 2) De belangrijke vraag is: 'Zou zo'n verbod in Nederland ook een goed idee zijn?'
 - Het goede antwoord is:

De tekst wordt in de alinea's 1 en 2 ingeleid door:	Kruis de twee juiste antwoorden aan.
de aanleiding voor het schrijven van de tekst te geven.	x
een belangrijke vraag over het onderwerp te stellen.	x
een conclusie over het onderwerp te trekken.	
een deskundige over het onderwerp te introduceren.	
voorbeelden bij het onderwerp te geven.	

Toelichting:

- 1) de aanleiding voor het schrijven van de tekst is het verbod.
 - 2) een belangrijke vraag over het onderwerp is: Zullen we ook in Nederland het gebruik van smartphones op scholen verbieden?
- ⊗ De andere antwoorden zijn fout: De schrijver trekt in de inleiding geen conclusie. Een conclusie is immers een besluit na onderzoek of goed nadenken. Je leest ook niks over een deskundige, alleen iets over de Franse minister. De schrijver geeft ook geen voorbeelden, hij zegt alleen iets over het effect van mobieltjes in de klas.
- Opmerkingen:
- Alleen als je de twee juiste antwoorden aankruist, scoor je een punt.
 - Als je meer dan twee antwoorden aankruist, scoor je geen punt.

2 *Maximaal 1 punt*

'De apparaten leiden volgens hem de aandacht van de tieners af en frustreren daarmee het opdoen van kennis (...)' (regels 15-18). Van welk verband is er sprake in deze zin?

Aanpak: Wat is het verband tussen afleiden en frustreren? Als je aandacht wordt afgeleid, dan leer je minder. Frustreren is belemmeren. Het opdoen van kennis wordt belemmerd door de afleiding. Het afleiden is de oorzaak en het frustreren is het gevolg.

- Het goede antwoord is:
 - **B**, *oorzaak-gevolg* (Noteer bij meerkeuzevragen alleen maar de juiste hoofdletter.)
- ⊗ Niet A, want je gebruikt nooit je mobieltje (het middel) met het doel dat je zelf gefrustreerd raakt.

Niet C, want afleiden en frustreren kun je weliswaar opsommen (want ze gebeuren beide in de klas), maar die opsomming is hier echt minder belangrijk dan het verband tussen oorzaak en gevolg!

Niet D, want afleiden legt frustreren niet uit en omgekeerd evenmin.

Onthoud: de toelichting is de uitleg.

3 *Maximaal 1 punt*

Welk verband is er tussen de alinea's 1 en 2 enerzijds en alinea 3 anderzijds?

Aanpak: Alinea 1 en alinea 2 gaan over Frankrijk. Daar zijn smartphones op scholen nu verboden. Alinea 3 gaat over Nederland. Daar kan zo'n verbod niet door de overheid worden opgelegd. Als je de eerste zin van alinea 3 goed leest, zie je al direct de tegenstelling!

- Het goede antwoord is:

→ **D**, *Alinea 3 vormt een tegenstelling bij de informatie uit de alinea's 1 en 2.*

⊖ Niet A, B of C, want alinea 3 gaat alleen over Nederland en geeft dus geen uitleg over de schoolsituatie in Frankrijk. Er is ook geen sprake van een voorbeeld of een opsomming.

4 *Maximaal 1 punt*

Volgens Paul Kirschner kunnen mensen niet multitasken (alinea's 4 en 5). Toch blijkt dit niet voor alle situaties te gelden. Leg uit wanneer mensen niet kunnen multitasken en wanneer wél.

Aanpak: Je antwoord bestaat uit twee delen. Eerst zeg je wanneer je niet kunt multitasken en daarna wanneer je wel kunt multitasken.

1) Kirschner zegt dat je niet kunt multitasken: 'Als jij met mij praat én tegelijkertijd een e-mail leest, dan neem je niet op wat ik zeg' (regels 40-48).

2) Soms is het wel mogelijk: 'Deze redenering gaat trouwens niet op als een van de twee activiteiten een automatisme is, ...' (regels 45-47).

- Het goede antwoord is:

→ *Mensen kunnen wel multitasken als een van de twee taken een automatisme is.*

→ *Mensen kunnen niet multitasken als ze een handeling doen waar ze over moeten nadenken.*

Opmerkingen:

– Je legt het verschil tussen wel kunnen multitasken en niet kunnen multitasken dus duidelijk uit. Dat verschil mag je ook met voorbeelden uitleggen.

– Je antwoord mag niet langer zijn dan 40 woorden, anders scoor je geen punt.

5 *Maximaal 1 punt*

In alinea 6 staat dat Paul Kirschner smartphones en laptops tijdens zijn colleges verbiedt. Vat de argumenten die hij hiervoor geeft samen in maximaal 20 woorden.

Aanpak: Paul Kirschner heeft twee argumenten.

1) Het eerste argument lees je in regels 55-59. Dat argument kun je zo samenvatten:

'Je komt om naar mij te luisteren en niet naar iemand anders met je mobieltje'.

Dit argument is eigenlijk dubbel op: het zegt positief wat je moet doen en negatief wat je niet moet doen. Kies alleen het positieve, want dat is het belangrijkste.

Noteer dus alleen: je moet naar mij luisteren.

2) Het tweede argument staat na het signaalwoord 'bovendien'. Lees regels 59-61.

Dat argument zegt: je leidt anderen af met je mobieltje.

- Het goede antwoord is:
 - *Je moet naar mij/hem/de docent luisteren.*
 - *Je leidt anderen af (met een flinkerend schermpje/met je mobieltje).*

Opmerkingen:

- Je moet beide argumenten goed samenvatten om een punt te scoren.
- Stel dat je bij eerste argument alleen maar het negatieve deel samenvat, dus dat je geen interactie met andere mensen (op een andere plek) mag hebben, dan is dat niet goed. Het gaat er immers om dat je moet luisteren!
- Je antwoord mag niet langer zijn dan 20 woorden, anders scoor je geen punt.
- Wat hierboven tussen haakjes staat, mag in je antwoord ontbreken.

6 *Maximaal 1 punt*

Wat is de functie van alinea 8?

Aanpak: Lees vooral de eerste zin van alinea 8 goed: ‘Ook de cijfers van de overheid bevestigen dit beeld’ (regels 76-77). De cijfers van de overheid zeggen dus dat de mening van Kirschner klopt.

Uitleg: ‘Bevestigen’ betekent (hier:) zeggen dat het klopt, onderschrijven. Met ‘dit beeld’ bedoelt de schrijver de mening van Kirschner. Kirschner zegt dat mobieltjes slecht zijn voor het leren, voor je leesvaardigheid bijvoorbeeld.

- Het goede antwoord is:

Alinea 8 ...

→ **C**, *onderschrijft de mening van Kirschner*. Dat wil zeggen dat het klopt.

- ☹ Niet A, want de mening van Kirschner is duidelijk genoeg. Alinea 8 bevestigt die mening alleen maar en verduidelijkt de mening niet.

Niet B, want nuanceren is een klein verschil aanbrengen en dat gebeurt niet in alinea 8. Alinea 8 onderschrijft de hele mening van Kirschner.

Niet D, want weerleggen is tegen een mening ingaan, maar alinea 8 bevestigt juist de hele mening van Kirschner.

7 *Maximaal 1 punt*

De alinea’s 9 tot en met 12 hebben een gezamenlijk deelonderwerp.

Welk deelonderwerp is dat?

Aanpak: Het deelonderwerp is het onderwerp van een paar alinea’s samen. Bekijk goed waar alinea’s 9 tot en met 12 over gaan. Lees van alle alinea’s de eerste zin, dan weet je waar ze over gaan. Alinea 9 gaat over onderwijs en moderne technologie. (Dat zijn natuurlijk die mobieltjes in de klas.) Alinea 10 gaat over het vinden van een balans tussen de voor- en nadelen van smartphones. Alinea 11 gaat over de strijd tegen de oprukkende smartphones. (Die strijd is: vechten tegen de nadelen van mobieltjes.) Alinea 12 gaat over het leren focussen op de lesstof. (Weer leren opletten zonder mobieltjes.) Al die alinea’s samen gaan over smartphones op school, dat ze voor- en nadelen hebben. Dus hoe moet je ze gebruiken? Wat is de oplossing voor dit probleem?

- Het goede antwoord is:

→ **D**, *zoeken naar evenwichtig gebruik van smartphones op school*.

- ☹ Niet A, want het gaat niet alleen maar over de nadelen van het gebruiken van mobieltjes op school. Lees alinea 10, daar gaat het over een balans vinden tussen de voor- en nadelen van smartphones op school.

Niet B, want het gaat ook over de voor- en nadelen van smartphones in de les.

Niet C, want die ongelijke strijd voor docenten tegen smartphones staat alleen in alinea 11.

8 *Maximaal 1 punt*

In alinea 12 staat dat kinderen verslaafd zijn aan piepjes en appjes. Citeer de twee opeenvolgende zinnen uit alinea 5, 6 of 7 waarin dezelfde boodschap staat.

Aanpak: Citeren is letterlijk overschrijven uit de tekst. Citeer deze keer twee zinnen.

Ga na wat verslaafd zijn hier inhoudt. Als kinderen verslaafd zijn aan piepjes en appjes, dan kunnen ze die piepjes en appjes echt niet negeren. Ze voelen zich gedwongen om te kijken. Dat ‘niet negeren en zich gedwongen voelen’ staat in alinea 7 in regels 67-72.

- Het goede antwoord is:

→ *‘Kinderen, maar ook volwassenen kunnen alle piepjes en pushberichten moeilijk of zelfs niet negeren. Zij voelen zich gedwongen om ernaar te kijken (, legt hij uit).’*
(regels 67-72)

Opmerkingen:

- Zet je het citaat tussen aanhalingstekens? En vergeet je de regelaanduiding niet?
- Je mag ook verkort citeren. Dat scheelt tijd en moeite en verkleint de kans op schrijffouten. Bijvoorbeeld: ‘Kinderen, maar ook (...) ernaar te kijken.’ (67-72)
- Je mag enkele (‘) en dubbele (“) aanhalingstekens gebruiken.

9 *Maximaal 1 punt*

‘De basis van verantwoord smartphonegebruik moet eigenlijk door de ouders worden bijgebracht’ (regels 130-133). Veel ouders vinden dit moeilijk.

Citeer de zin uit alinea’s 12 of 13 waarin staat waarom ouders dit moeilijk vinden.

Aanpak: Citeren is letterlijk overschrijven uit de tekst. Citeer de hele zin, want dat wordt hier gevraagd! In alinea 12 staat niet de reden waarom ouders dit moeilijk vinden. Want in de laatste zin ervan lees je alleen dat ouders beslissen wanneer een kind een mobieltje of tablet krijgt. Dus zoek je de reden in alinea 13. De eerste zin zegt dat ouders worstelen met de kwestie, maar niet waarom ze er mee worstelen. ‘Worstelen’ betekent (hier:) met veel inspanning proberen iets voor elkaar te krijgen. De tweede zin zegt dat wel: Ze hebben er een extra opvoedende taak bij gekregen ... Citeer dus de hele zin. Verkort citeren mag ook.

- Het goede antwoord is:

→ *‘Ze hebben er een extra opvoedende taak bij gekregen, eentje waar zij zelf als kind geen enkele ervaring mee hebben opgedaan (, stelt ze).’* (regels 139-143)
Of verkort zoals: ‘Ze hebben (...) hebben opgedaan.’ (regels 139-143)

Opmerkingen:

- Zet het citaat tussen aanhalingstekens en vergeet de regelaanduiding niet.
- Als je een hele zin moet citeren en je citeert minder, dan scoor je geen punt. Verkort citeren mag wel. Dat scheelt je tijd en moeite.

10 *Maximaal 1 punt*

Wat is het verband tussen alinea 13 en alinea 14?

Aanpak: Alinea 13 eindigt met drie vragen: ‘... hoe neem je smartphones mee in de opvoeding? Hoe praat je erover met je kind, hoe ga je ermee om als regels worden overtreden?’ (regels 144-148). Alinea 14 geeft allemaal tips om die vragen te kunnen beantwoorden.

- Het goede antwoord is:

Alinea 14 ...

→ **A**, gaat verder in op de vragen in alinea 13.

- ⊗ Niet B, want in alinea 13 staat geen stelling, maar staan wel drie vragen. Alinea 14 geeft tips om die vragen te beantwoorden.
Niet C, want er staat, afgezien van drie vragen, geen nieuwe informatie in alinea 14.
Niet D, want er is in alinea's 13 en 14 geen tegenstelling met alinea 12, tussen bijvoorbeeld docenten en ouders. In alinea 12 gaat het ook over ouders.
TIP: Het is belangrijk dat je verbanden tussen alinea's goed kunt vinden, want zo'n vraag – wat is het verband? – kom je vaak tegen in het examen.
Discussiepunt: Welke verbanden ken je nu sowieso al? Kun je al meer dan vier noemen? En welke signaalwoorden horen bij die vier? Sla pagina's 15 en 16 van de Basiscursus er maar op na.

11 *Maximaal 1 punt*

Wat is de functie van het slot van de tekst (alinea's 13 en 14)?

Aanpak: Deze vraag sluit aan bij vraag 10. Al die tips in alinea's 13 en 14 om de drie vragen te beantwoorden zijn bij elkaar eigenlijk een groot advies.

- Het goede antwoord is:
Het slot ...

→ **A**, bevat een advies. (Noteer bij meerkeuzevragen alleen de juiste hoofdletter.)

- ⊗ Niet B, want er staan nieuwe dingen in alinea 14: de antwoorden op de drie vragen.
Niet C, want de antwoorden op de drie vragen leiden niet tot een standpunt of conclusie.
Niet D, want antwoorden zeggen niets over de toekomst.

12 *Maximaal 1 punt*

Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?

Aanpak: In Frankrijk zijn mobieltjes op scholen door de overheid verboden. In Nederland niet. Dus hier moeten we deze vraag zelf beantwoorden: hoe moet je verstandig leren omgaan met je mobieltje? Deze tekst geeft je daar informatie over.

- Het goede antwoord is:

→ **B**, lezers informeren over het belang van verstandig met de smartphone leren omgaan.

- ⊗ Niet A, want je krijgt geen informatie over redenen voor een smartphoneverbod op Nederlandse scholen.

Niet C, want de schrijver wil geen smartphoneverbod op scholen in Nederland invoeren.

Niet D, want de tip om minder vaak de smartphone te gebruiken in het bijzijn van kinderen komt maar even voor in de tekst en is dus niet het hoofddoel.

TIP: Het is belangrijk dat je het doel van een tekst goed kunt vinden, want de vraag – wat is het doel van de tekst? – kom je vaak tegen in het examen.

13 *Maximaal 1 punt*

Welke zin geeft het best de hoofdgedachte van de tekst weer?

Aanpak: De hoofdgedachte vind je in twee stappen. Je vraagt eerst: wat is het onderwerp van de hele tekst? Daarna zoek je het belangrijkste op wat daarover gezegd wordt, dat is de hoofdgedachte.

- 1) Het hoofdonderwerp zegt waar de hele tekst over gaat. Bekijk per alinea waar de tekst over gaat. Alle alinea's hier gaan over mobieltjes op school.
- 2) Als je verslaafd reageert op elk piepje en appje, gaan je cijfers hard naar beneden. Als je leert om verstandig met je mobieltje om te gaan, is dat beter voor je prestaties op school.

- Het goede antwoord is:
→ **C**, *Verantwoord smartphonegebruik aanleren is belangrijk, onder andere omdat de cijfers en prestaties op school achteruitgaan.*
- ☹ Niet A, want de schrijver wil geen smartphoneverbod op scholen in Nederland invoeren.
Niet B, want de schrijver wil graag verantwoord gebruik van smartphone op scholen om slechte schoolprestaties te voorkomen.
Niet D, want ook docenten moeten meedoen met het aanleren van verantwoord telefoon-gebruik.
- TIP: Het is belangrijk dat je de hoofdgedachte van een tekst goed kunt vinden, want de vraag – wat is de hoofdgedachte? – kom je vaak tegen in het examen.
Discussiepunt: Hoe pakken jullie het opzoeken van de hoofdgedachte het beste aan?

Uitwerkingen tekst 2

14 *Maximaal 1 punt*

Wat is het verband tussen alinea 1 en alinea 2?

Aanpak: Alinea 1 beweert: ‘... dan worden we steeds slimmer’ (regels 2-3). Alinea 2 bewijst dat aan de hand van een onderzoek: ‘De Nederlandse 18-jarigen uit de jaren 50 scoorden veel lager dan hun leeftijdsgenoten in de jaren 80. Het verschil bleek maar liefst 20 IQ-punten’ (regels 12-16). De Nederlandse 18-jarigen in de jaren 80 zijn dus slimmer. Alinea 2 bewijst dus alinea 1.

- Het goede antwoord is:

Alinea 2 ...

→ **C**, *ondersteunt de bewering in alinea 1.* (Noteer weer alleen de juiste hoofdletter.)

Uitleg: ‘Ondersteunen’ betekent hier bewijzen.

- ☹ Niet A, want het onderzoek in alinea 2 beantwoordt niet de vragen van alinea 1.
Niet B of D, want het bewijs van alinea 2 is geen gevolg of conclusie van wat in alinea 1 staat.

15 *Maximaal 1 punt*

Welk kopje geeft het best de inhoud weer van de alinea’s 2, 3 en 4?

Aanpak: Alinea 2 gaat over het onderzoek van James Flynn. Alinea 3 vertelt over de ontdekking van Flynn, het Flynn-effect. De gemiddelde score op intelligentietesten stijgt in de loop van de jaren. In alinea 4 staat dat het Flynn-effect klopt.

- Het goede antwoord is:

→ **B**, *Het Flynn-effect.*

- ☹ Niet A, want alleen alinea 3 vertelt over gemiddelde IQ-scores, de andere alinea’s niet.
Niet C, want alleen het slot van alinea 4 heeft het over de meetbaarheid van intelligentie.
Niet D, want het IQ neemt ook buiten Nederland toe.

16 *Maximaal 1 punt*

In alinea 5 staat dat kinderen tegenwoordig slimmer zijn dan vroeger.

Vat alinea 5 en alinea 6 samen door de oorzaken hiervan weer te geven in het stroom-diagram in de uitwerkbijlage. Houd de volgorde van de tekst aan. Vul de letters van de oorzaken in achter de nummers in het diagram. Twee oorzaken (*h* en *b*) zijn al gegeven.

Zet deze oorzaken van stijging van het IQ in het schema. Zie de volgende pagina.

Scoresleutels

punten	2021	2021	2022	punten	2021	2021	2022
	I	II	I		I	II	I
53	10	-	10	31	6,3	6,4	6,1
52	9,8	-	9,7	30	6,1	6,2	5,9
51	9,7	10	9,5	29	5,9	6	5,7
50	9,5	9,7	9,3	28	5,8	5,8	5,6
49	9,3	9,5	9,1	27	5,6	5,7	5,4
48	9,2	9,4	9	26	5,4	5,5	5,2
47	9	9,2	8,8	25	5,2	5,3	5
46	8,8	9	8,6	24	5,1	5,1	4,9
45	8,6	8,8	8,4	23	4,9	5	4,7
44	8,5	8,7	8,3	22	4,7	4,8	4,5
43	8,3	8,5	8,1	21	4,6	4,6	4,4
42	8,1	8,3	7,9	20	4,4	4,4	4,2
41	8	8,1	7,8	19	4,2	4,3	4
40	7,8	8	7,6	18	4,1	4,1	3,9
39	7,6	7,8	7,4	17	3,9	3,9	3,7
38	7,5	7,6	7,3	16	3,7	3,7	3,5
37	7,3	7,4	7,1	15	3,5	3,5	3,3
36	7,1	7,3	6,9	14	3,4	3,4	3,2
35	6,9	7,1	6,7	13	3,2	3,2	3
34	6,8	6,9	6,6	12	3	3	2,8
33	6,6	6,7	6,4	11	2,9	2,8	2,7
32	6,4	6,5	6,2	10	2,7	2,7	2,5

SCORESLEUTELS

Toelichting

Voor elke goed beantwoorde meerkeuze(-invul)vraag krijg je 1 punt en voor elke open vraag maximaal het bij de vraag vermelde aantal. Afhankelijk van het examen kun je ten hoogste 49-53 punten behalen. Om je cijfer te bepalen zoek je je score op in de kolom 'punten'. Het cijfer lees je vervolgens af in de kolom van het betreffende examen.